

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและประเด็นที่ศึกษา

การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจได้ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนชนบทซึ่งชุมชนล่มสลายจากการพัฒนาภาคเกษตรกรรม เปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยปัจจัยดังกล่าว ผลักดันที่ทำให้คนชนบทอพยพโยกย้ายเข้าเมือง โดยพื้นที่เมืองที่คนชนบทอพยพเข้ามามากคือ กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพฯ จึงกลายเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความเจริญเติบโตในทุกด้าน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข ซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้คนชนบทอพยพเข้าสู่เมืองมากขึ้นและการอพยพเข้าสู่เมืองจำนวนมากทำให้เกิดแก่งแย่งเพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอด เกิดปัญหาชุมชนแออัด จากความคับแคบในเรื่องที่อยู่อาศัย

คนชนบทบางส่วนจึงมีฐานะเพียงเป็นคนจนเมือง ซึ่งหมายถึงการขาดโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แต่คนจนเมืองเหล่านี้กลับอาศัย ช่องว่างของความเป็นเมือง ปรับตัวด้วยกลวิธีการต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด ดังจะเห็นได้ว่า อาชีพ ที่คนจนเมืองล้วนเป็นอาชีพที่ก่อกำเนิดจากการปรับพร้อมกับความเจริญเติบโตของเมืองไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ค้าหาบเร่ที่อาศัยฟุตบอลบาท ริมถนน หรือทุกพื้นที่ เป็นสถานที่ค้าขาย ชายฉัตรต้ม ไข่ปิ้ง คนเก็บขยะ ขอทาน

ในบรรดาอาชีพต่างเหล่านั้นดูเหมือนว่า อาชีพการขายพวงมาลัยพวงมาลัยบนถนน เป็นอีกอาชีพหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของอาชีพการจรรยาจรตติซัด และความเจริญเติบโตของเมือง ที่สามารถอาศัยพื้นที่สาธารณะเช่นถนน ประกอบอาชีพ โดยอาศัย ความเป็นชาวพุทธ ศาสนิกชนที่มีความเชื่อ ผลมกับวิถีชีวิตคนเมืองที่มีเวลาน้อยไม่สะดวกที่จะจัดทำเอง รวมถึงการจรรยาจรในกรุงเทพมหานครที่เอื้อต่อการขายพวงมาลัยให้กับคนใช้รถยนต์

การขายพวงมาลัยของคนจนเมือง ถือเป็นอีกอาชีพหนึ่งของการปรับของเศรษฐกิจนอกระบบ ที่ใช้ประโยชน์จากแรงงานครัวเรือน เครื่องญาติ เป็นหน่วยการผลิตเล็ก อาศัยความเป็นพุทธศาสนิกชนของคนไทยที่มีการกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และนิสัยความเอื้ออาทร สงสาร และความคิดความเชื่อของคนไทยเป็นปัจจัยหลักในการดำรงอยู่

นอกจากนี้ อาชีพขายพวงมาลัยได้เข้ามาเติมเต็มช่องว่างของความเป็นเมืองทั้งในเรื่องเวลา และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะ อย่างเช่นถนน นอกจากนี้ยังรวมถึงความฉลาดในการใช้ช่วงเวลาที่มีการจรรยาจรตติซัด จากสัญญาณไฟจราจรได้อย่างลงตัว

นับจากรัฐได้วางแผนการก่อสร้างถนน โดยในปี พ.ศ. 2504 ได้จ้างคณะที่ปรึกษาอเมริกัน ทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานครแผนดังกล่าว ทำให้เกิดการสร้างถนนขนาดใหญ่ 33 สายตัวเมือง ขยายตัวจากเฟืองนคร บำรุงเมืองมาเป็นบูรพา ย่านที่พักอาศัยขยายจากบริเวณอำเภอรังสิต มาเป็นแถบตะวันออก คือสุขุมวิท

การก่อสร้างถนนในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดศูนย์กลางเศรษฐกิจย้ายจากบางลำพู วังบูรพา มาเป็นประตูน้ำ ปทุมวัน ส่วนย่านการค้าชาวต่างประเทศ ย้ายไปแถบสีลม ถนนสุวิทวงศ์ (นลินี ต้นธวนิศย์ 2542:292)

การสร้างถนนในกรุงเทพฯ ส่งผลให้ราคาที่ดินเพราะพื้นที่ถนนมีน้อยส่งผลให้ราคาที่ดินที่ติดกับถนนมีราคาสูงมาก ในขณะที่เดียวกัน ที่ดินที่ไม่ติดถนนมีราคาต่ำจึงก่อให้เกิดการเก็งกำไร (อคิน รพีพัฒน์ 2527:398) และมีการไล่รื้อคนจนเมืองอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในชุมชนแออัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ทันสมัยของบ้านเมือง

ผลจากราคาที่ดิน ที่สูงขึ้น ทำให้เกิดคนจนเมืองที่ไร้ที่อยู่อาศัยและต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเมือง เพื่อความอยู่รอด โดยคนจนเมืองกลุ่มหนึ่งได้ปรับตัว ใช้ถนนเป็นสถานที่ค้าขายเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ขายสินค้าเช่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดสด เพราะพื้นที่ดังกล่าวจะต้องใช้ต้นทุนในการเช่าแผงขาย แต่การใช้ถนนเป็นสถานที่ในการขายพวงมาลัย ไม่จำเป็นจะต้องลงทุน ในเรื่องดังกล่าว

นอกจากนี้ การพัฒนาเมืองทำให้เป็นศูนย์รวมของความเจริญเติบโตทุกด้าน ทำให้ถนน กลายเป็นศูนย์รวมของรถยนต์ และความแออัดของคนเมืองในช่วงเวลาที่เร่งรีบ ถนนจึงกลายเป็นศูนย์รวมของคนเดินทางจำนวนมาก

ด้วยปัจจัยดังกล่าว ทำให้อาชีพการขายพวงมาลัยเพิ่มจำนวนมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้คนจน ที่อาศัยในชุมชนแออัดจำนวนมากได้อาศัยสัญญาณไฟบริเวณสี่แยกของถนน เป็นสถานที่ขายพวงมาลัย จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ระบุว่าอาชีพขายพวงมาลัยยังคงมีมากขึ้น และยังคงมีปัญหา โดยจากรายงานผลการสำรวจสภาวะการทำงาน ของประชากรทั่วราชอาณาจักร เดือนพฤศจิกายน 2543 พบว่าตัวเลขสถิติของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าขายพวงมาลัย เพศชาย เร่ขาย ร้องขายของ รวมถึงการขายหนังสือพิมพ์นั้นมีจำนวน 160.8 คน และเพศหญิง มีจำนวนผู้เร่ขาย ร้องขายจำนวน 220.4 คน และปัจจุบันในปี พ.ศ. 2549 มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น

จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2543 พบว่า เมื่อรวมอาชีพการขายพวงมาลัยทั้งชายและหญิงพบว่า มีจำนวนทั้งหมด 381 คน ดังนั้นอาชีพการขายพวงมาลัยบนถนนจึงถือเป็นอาชีพหนึ่งที่คนจนเมืองยึดถือประกอบอาชีพจำนวนมาก ด้วยการอาศัยความ

แอ๊ดบนท้องถนน เป็นสถานที่ในการขายพวงมาลัย

โดยจะพบว่า บริเวณสัญญาณไฟแดงบนถนนสำคัญที่เป็นย่านเศรษฐกิจเมืองจะมีคนขายพวงมาลัยประจำอยู่เกือบทุกจุด เช่นสี่แยกถนนลาดพร้าว แยกผ่านพิภพลีลา หน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ แยกพระราม 6 แยกราชเทวี โคลิเซียม แยกยมราช แยกพระราม 9

อัตราการขายตัวของคนขายพวงมาลัยดังกล่าวจะพบได้จากกรายงานของบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด 2549 พบการสำรวจพฤติกรรม การซื้อพวงมาลัยของคนกรุงเทพฯ พบว่า พฤติกรรมการซื้อพวงมาลัยดอกไม้ของคนกรุงเทพฯ ทำให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนในธุรกิจร้านค้าดอกไม้สดและคนขายพวงมาลัย ประมาณ 500 ล้านบาท ต่อปี ซึ่งจากการสอบถามบรรดาพ่อค้า/แม่ค้าร้านจำหน่ายดอกไม้สดพบว่าโดยปกติแล้ววันพระจะเป็นวันที่ยอดจำหน่ายพวงมาลัยสูงขึ้นกว่าปกติ ดังนั้น การขายพวงมาลัย เป็นอาชีพที่สามารถช่วยให้คนจนเมืองดำรงชีวิตอยู่ได้

นอกจากนี้ผู้เขียนยังสนใจเทคนิควิธีการขายของคนขายพวงมาลัยว่า สามารถใช้ช่วงเวลาสั้น ๆ ของสัญญาณไฟจราจรเป็นช่วงเวลาการขายได้อย่างไรบ้าง และทำไมการขายพวงมาลัยบนสี่แยกสัญญาณไฟจราจรกลุ่มลูกค้าของคนขายพวงมาลัยคือใคร การดำรงอยู่ของการขายพวงมาลัยตามสี่แยกสัญญาณไฟจราจรผูกพันอยู่กับความคิดความเชื่อหรือไม่

ด้วยความน่าสนใจดังกล่าว ผู้เขียนจึงได้ศึกษา เรื่องราวของคนขายพวงมาลัยในเชิงการปรับตัวในการขายเพื่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน การดิ้นรนต่อสู้ แข่งขันเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด นอกจากนี้ผู้เขียนยังสนใจวิถีชีวิตการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดของคนกลุ่มนี้ รวมถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนขาย

ผู้เขียนได้เลือกพื้นที่ศึกษา การขายพวงมาลัยทั้งหมด 3 พื้นที่ ที่สามารถบอกได้ถึงพัฒนาการปรับตัว ความเหมือนและแตกต่างของการขายพวงมาลัยในแต่ละชุมชน โดยชุมชนแรกคือ ชุมชนซอยสวนเงินในฐานะเป็นชุมชนขายพวงมาลัยแหล่งใหญ่มีผู้ค้าขายพวงมาลัยมากกว่า 20 ครอบครัว และสามารถค้าขายได้นานกว่า 3 รุ่น พ่อ-แม่ รุ่นลูก และรุ่นหลาน

สาเหตุที่ผู้เขียนเลือกศึกษา คนขายพวงมาลัยชุมชนสวนเงินเป็นพื้นที่หลักเนื่องจากมีความชัดเจนในการปรับตัวอยู่บนถนน และ ใช้อาชีพการขายพวงมาลัยเป็นอาชีพหลักของครอบครัวได้ นอกจากนี้ยังรู้จักชุมชนสวนเงิน ในฐานะชุมชนคนขายพวงมาลัย จากสื่อหนังสือพิมพ์ ที่เข้ามาสัมภาษณ์ คนในชุมชน หลังจากมีคำสั่งห้ามขายจากรัฐบาล ในช่วงการประชุมเอเปค 2546 ซึ่งจะมีผู้นำจากหลายประเทศเดินทางเข้าร่วมประชุมในกรุงเทพมหานคร

ส่วนพื้นที่แห่งที่สองที่ผู้เขียนเลือกที่จะศึกษา คือ ชุมชนยมราช-ทางรถไฟ เพื่อบอกถึงความแตกต่างของการขายพวงมาลัย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีลักษณะพัฒนาการขายจากเดิมเป็นเพียงเด็กขอตั้งค์ตามรถยนต์ จนมาเป็นคนขายดอกไม้ โดยการขายของชุมชนดังกล่าวมีลักษณะ

ชั่วคราว และขายความน่าสงสารของเด็กมากกว่าความต้องการสินค้า โดยพื้นที่ดังกล่าวขายมาลัย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปไม่เกิน 3 ปี

ส่วนพื้นที่สุดท้าย คือ ถนนราชดำริ แยกพระพรหม ผู้เขียนเลือกศึกษาเพราะเห็นว่าเป็น คนขายมาลัยที่สามารถพัฒนาตัวเองจากคนขายสี่แยกไฟแดง มาเป็นการขายมาลัยริมฟุตบาท แม้ว่าจะผิดกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่ก็ถือเป็นการขายมาลัยที่ออกจากพื้นที่ถนนแล้ว มาตั้งโต๊ะนั่ง ขายริมฟุตบาท มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน คือ นักท่องเที่ยว คนทั่วไป ที่ต้องการนำมาลัยไปไหว้ศาล พระพรหม

แม้ว่าทั้ง 3 พื้นที่จะขายมาลัยเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของการปรับตัว เทคนิคการขายและสินค้าของแต่ละพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของวิธีการขาย กลุ่มลูกค้า แต่ทั้ง 3 พื้นที่สามารถยังคงมีอาชีพการขายพวงมาลัยได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษา ให้เห็นถึงพัฒนาการขายพวงมาลัย
  2. ศึกษา รูปแบบกระบวนการผลิตพวงมาลัย
  3. วิธีการขายพวงมาลัยกลยุทธ์การขายพวงมาลัยเพื่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน
- บริเวณสัญญาณไฟจราจร
4. ศึกษาความเกี่ยวข้องอาชีพการขายพวงมาลัยกับความเชื่อของกลุ่มคนซื้อ

ขอบเขตในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือก 3 พื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนซอยสวนเงินตั้ง ถ.พระรามที่ 6 อยู่ บริเวณด้านหลังโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ ชาวชุมชนบางส่วนได้ยึดอาชีพ ขายพวงมาลัย บริเวณสัญญาณไฟแยกตึกชัย และแยกดับเพลิง ถนนพระราม 6

นอกจากนี้เลือกที่จะศึกษาชุมชนมราช-ทางรถไฟ ไค้งศาลา กรณีเด็กขายดอกจําปี ซึ่ง ขายดอกจําปี บริเวณสัญญาณไฟ สนามม้าบางเล็ง และสัญญาณไฟแดง บริเวณโรงพยาบาลมิชชั่น

ส่วนพื้นที่ 3 ผู้เขียนได้เลือกกลุ่มการขายพวงมาลัยบริเวณหน้าศาลท้าวมหาพรหม บริเวณหน้าโรงแรมเอราวัณ ถนนราชดำริ

วิธีการศึกษา

1. ผู้เขียนได้เลือกวิธี การศึกษา โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตของคนขายพวงมาลัย
2. ศึกษาจากข้อมูล การสัมภาษณ์ภาคสนาม กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ผู้รับผิดชอบ ผู้ซื้อพวงมาลัย เช่นกลุ่มคนขับรถแท็กซี่
3. ศึกษาจากเอกสาร ทางราชการ นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการขายพวงมาลัย

กรอบแนวคิด

งานศึกษาวิจัย ชิ้นนี้ผู้เขียนได้เลือกใช้ แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ Structural - Functional Theory A.R. Radcliffe-Brown¹ ระบุว่า สังคมดำรงอยู่ได้มีโครงสร้างเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคม เช่นครอบครัวทำหน้าที่ผลิตอาหาร ผลิตสมาชิกใหม่ บรมขัตเกล้าสมาชิกให้เรียนรู้ระเบียบสังคม

กล่าวได้ว่าการจัดระเบียบในเรื่องดังกล่าวนั้น ทำให้สังคมมีสถาบันที่สร้างการจัดระเบียบเช่นระบบการผลิต ซึ่งนอกจากสถาบันต่าง ๆ จะต้องทำหน้าที่ของตนแล้วนั้นยังจะต้องทำหน้าที่สนองตอบกับสังคมอื่น ๆ ด้วย แต่ละสถาบันมีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมกันและกัน

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้สามารถนำมาอธิบาย การขายพวงมาลัยที่มีการจัดระเบียบในกลุ่มเพื่อความอยู่รอด การจัดระเบียบการแบ่งงานหน้าที่ต่าง ๆ ในกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับภายนอกเช่น การสร้างความสัมพันธ์กับคนซื้อพวงมาลัย นอกจากนี้สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กับสถาบันทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแรงงานในการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของคนจนเมืองดังกล่าวถือเป็นเศรษฐกิจเพื่อยังชีพเพื่อความอยู่รอดหรือที่องค์กรแรงงานระหว่างประเทศสหประชาชาติ ILO เรียกว่า เศรษฐกิจนอกระบบ ตามคำนิยามดังนั้นคือ การเปิดกิจกรรมโดยง่าย ใช้ทรัพยากรที่หาได้ในท้องถิ่น กิจกรรมแบบครอบครัวเป็นเจ้าของ เป็นการประกอบการขนาดเล็ก เป็นการใช้แรงงานและอาศัยเทคนิคผลิตอย่างง่าย หาทักษะความชำนาญด้วยตัวเองโดยไม่พึ่งการศึกษาในระบบ ไม่มีกฎระเบียบแบบแผนของการตลาดให้มีการแข่งขันสูง (ILO The Urban Informal Sector in Developing Countries : Employment, Poverty and Environment (Geneva : ILO 1981:14)

ทั้งนี้ จากการรวบรวม แนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพในเมืองของประเทศกำลังพัฒนาในแง่การจ้างงานและสภาพลักษณะ ในความหมายถึงหน่วยย่อยในการผลิต

กระจายสินค้าและบริการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อการกระจายการว่าจ้างและรายได้ให้ ผู้เกี่ยวข้อง โดยไม่เสี่ยงในเรื่องการลงทุนทั้งด้านตัวคน

จากความหมายดังกล่าว ล้วนแล้วแต่เป็นความหมายตามลักษณะการจ้างงาน ส่วน ความหมายในแง่ของการหลีกเลี่ยงภาษีนั้น หมายถึงกิจการที่ก่อรายได้ให้แก่ประชาชน แต่ไม่มี รายงานในทางราชการ เพราะเป็นกิจการที่ผิดกฎหมาย หรือต้องการหลีกเลี่ยงภาษี และความหมาย ด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาตินั้นมองว่าเป็นการแอบแฝงซ่อนเร้น รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมนี้ จึงไม่มีการบันทึกสถิติที่เป็นทางการในบัญชีรายได้ประชาชาติ ซึ่งมีผลทำให้ขาดข้อมูลในเรื่องนี้ไป ด้วย

ทั้งนี้เศรษฐกิจเพื่อยังชีพนั้นมีรูปแบบหนึ่งของการผลิตที่ไม่ใช่ทุนนิยมในการผลิตได้มีการ ลดต้นทุนและอาศัยการผลิตซ้ำของทุน แต่เศรษฐกิจนอกระบบก็มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับ เศรษฐกิจในระบบ มีการผสมผสานระหว่างทุนนิยมสมัยใหม่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตในระดับ ครัวเรือนกับการผลิตในระดับมหภาค ที่ส่งผลซึ่งกันและกันเทคนิค การขาย (สฤษฎธ มีนะพันธ์ และ ดนัย สุวรรณกนิษฐ์ 2531:46)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่าการที่ประเทศไทยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจมาได้จน ถึงจุดนี้ โดยใช้กระบวนการการพัฒนาที่เป็นอยู่คนจนเมืองกลุ่มที่มีบทบาท สำคัญกลุ่มหนึ่งในการ เป็นแรงงานราคาถูก อันเป็นแรงดึงดูดอันสำคัญต่อการลงทุนต่าง ๆ โดยค่าจ้างแรงงานนอกระบบ ที่ต่ำ ในกิจการขนาดเล็ก มีส่วนช่วยไม่ให้ค่าครองชีพในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเกินไป

นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่า ผลการศึกษาที่ผ่านมาได้กล่าวถึงคนจนเมืองและบทบาท ต่อเมือง เช่นงานศึกษา สลัมกับเมือง...บทบาท ทางเศรษฐกิจและสังคมของ Rudiger Kroff และ สมพงษ์ พัดปุย และเรื่องอาชีพและวิถีชีวิต เศรษฐกิจของคนสลัม โดย สมพงษ์ พัดปุย สรุปบทบาท ของสลัมต่อระบบเศรษฐกิจเมืองได้ว่าการพัฒนาเมืองมีลักษณะเป็นสองภาคที่แตกต่างกันอย่าง ชัดเจน แต่ก็เติบโตควบคู่กันไป

คนจนเมืองที่ก็ต้องปรับตัวด้วยการผลิตเพื่อการยังชีพ ซึ่งได้ผลิตและร่วมกระบวนการ ผลิตสินค้าและบริการสำหรับคนในเมือง โดยการเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก ผลิตสินค้าในครัวเรือน ฯลฯ ลักษณะการผลิตและอาชีพของคนในสลัม อาศัยการผลิตในภาคที่เป็นช่องว่างของเศรษฐกิจ อันได้แก่ ช่องว่างทางเทคโนโลยีที่เครื่องจักรทำแทนคนไม่ได้ ช่องว่างทางรายได้ที่ผู้บริโภคมักกำลัง ซื้อมา ช่องว่างทางการตลาด ช่องว่างของระบบการเงิน และช่องว่างของการจัดระบบผังเมือง ซึ่ง ถือเป็นการเสริมระบบเศรษฐกิจภาคที่เป็นทางการให้มีความสมดุล สลัมกับเมืองมีความสัมพันธ์ใน ลักษณะพึ่งพาซึ่งกัน และกัน (Rudiger Kroff, อ้างถึงใน สมพงษ์ พัดปุย 2527:8)

นอกจากนี้งาน สมพงษ์ พัดปุย ระบุว่า สลัมมีบทบาท ต่อระบบเศรษฐกิจเมือง คือ ผลิต

แรงงานราคาถูก ทำงานที่คนอื่นไม่อยากทำคนจนเมือง (Urban poor) เป็นกลุ่มหนึ่งในเมืองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมตกต่ำ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ร้อนเร่ เช่าบ้าน หรือเคลื่อนย้ายหาแหล่งสลัมใหม่ ๆ เป็นที่พอกพูนขึ้นจากการไล่อพยพ คนเหล่านี้ถูกความเจริญของเมืองผลักดันทำให้พวกเขาเริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนมากขึ้นและมีบทบาท ที่แน่นอนต่อเศรษฐกิจ และสังคมของเมือง ดังนั้นชุมชนแออัดและเมืองจึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คนจนพึ่งพาเมืองเพื่อศักยภาพในการดำรงชีวิต เมืองอาศัยชุมชนแออัดเป็นแหล่งผลิตสินค้า เพราะที่นั่นมีแรงงานราคาถูก และสามารถขายสินค้าในราคาที่เหมาะสมได้

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดจึงตั้งอยู่ในเมืองเพราะใกล้แหล่งที่จะต้องเข้าทำงานรับจ้างเคยมีการแก้ไขปัญหาด้วยการไล่อพยพชาวบ้านออกไป แต่ก็แก้ไขปัญหาไม่ได้ ในที่สุดพวกเขาก็กลับมาอยู่ที่เดิม และหลายครั้งที่รัฐได้ดำเนินการโดยเสียค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้ผล เมื่อเสร็จโครงการคนในชุมชนแออัดเริ่มทยอยหนีออกจากโครงการที่รัฐบาลจัดหาให้ได้มีการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อกันข้อผิดพลาดซ้ำแบบเดิม การพัฒนาที่อยู่อาศัยควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม และควรมีการพัฒนาองค์กร การรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย (สมพงษ์ พัดปุย 2527:8)

งานศึกษาในลักษณะดังกล่าว รวมถึงงานศึกษาของการเคหะแห่งชาติได้ศึกษาเรื่องคนจนเมืองในปี พ.ศ. 2531 เพื่อหาข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายพัฒนาที่อยู่อาศัย 18 พบว่าจำนวนคนจนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร มีประมาณ 245,000 ครอบครัว ประชากร 1.22 ล้านคน หรือร้อยละ 22.3 ของประชากรกรุงเทพฯ

ลักษณะโดยทั่วไปของคนจนเมืองคือ อาชีพที่ทำประมาณร้อยละ 80 เป็นอาชีพที่ไม่แน่นอนและไม่เป็นทางการ สภาพการอยู่อาศัยแออัดและไม่มั่นคง ได้รับบริการทางสังคมจากรัฐน้อยเมื่อเทียบกับคนทั่วไป บทบาท ที่สำคัญของคนจนเมืองคือ เป็นพลังผลักดันที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแรงงานพื้นฐานรองรับภาคอุตสาหกรรมและบริการ อาชีพนอกระบบเป็นการช่วยตนเองของคนยากจน ซึ่งช่วยลดภาระในการจัดหาสวัสดิการของรัฐแก่คนยากจน (การเคหะแห่งชาติ 2532)

ผู้เขียนพบว่าการศึกษา อาชีพของคนจนเมือง ที่ลงลึกไปถึงรายละเอียดกระบวนการผลิตนั้น มีเพียงงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด เช่นงานศึกษาของ อรรถชัย อาจอ่ำ กรณีศึกษาชุมชนช่างกี : วิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดลได้อย่าง ถึงความสำคัญของชุมชนแออัดที่อาศัยอยู่ในเมือง เช่นงานการศึกษาของ เมธี ครองแก้ว และคณะ (2530) ที่สามารถให้ภาพรวมด้านฐานะทางเศรษฐกิจ, อาชีพและรายได้ของคนสลัมว่า คนสลัมมีอาชีพที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่เป็นกรรมกรรับจ้าง ค่าขายเล็ก ๆ

น้อย ๆ และเป็นคนงานที่เกี่ยวกับการผลิต (ประมาณ 80%ของครัวเรือนตัวอย่างที่ทำการศึกษา)
(อรัทัย อาจอำ 2531:1-2)

นอกเหนือจากนั้น อคิน รพีพัฒน์ ยังได้ชี้ให้เห็นว่าชุมชนแออัดมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาระบบใหญ่ของเมือง เช่น การติดต่อกับบุคคลภายนอกในการทำมาหากินและการดำเนินชีวิตทั่วไป ในขณะที่เมืองเองก็ต้องอาศัยคนในชุมชนแออัด เป็นแหล่งผลิตสินค้าเพราะคนในชุมชนแออัดเป็นแรงงานที่มีราคาถูก ซึ่งจะทำให้นายทุนลด ต้นทุนการผลิตและสามารถขายสินค้าให้แก่ชนชั้นล่างและกลางได้ในราคาที่เหมาะสม (อคิน รพีพัฒน์ 2527:41-66)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดหรือสลัม ส่วนหนึ่งได้กลายเป็นกลไกสำคัญ ที่ได้ช่วยเหลือชนชั้นกลางในด้านค่าใช้จ่ายที่ลดลงและเกิดการหมุนเวียนของเงิน ทำให้เมืองสามารถดำรงอยู่ได้ ถึงแม้จะไม่สำคัญมากถึงกับขาดไม่ได้ แต่ถ้าขาดก็เปรียบเสมือนชิ้นส่วนของเครื่องยนต์ที่ขาดหายไปทำให้เครื่องยนต์เดินไม่สะดวก

ส่วนชุมชนแออัดเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในเมือง เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับระบบภายนอกทั้งในด้านอาชีพและการดำรงอยู่ดังนั้นเมืองจำเป็นต้องมีแรงงานจากชุมชนแออัด ในขณะที่ชุมชนแออัดจำเป็นต้องอยู่ในเมือง ซึ่งแน่นอนว่าอาชีพของคนจนเมืองที่อาศัยชุมชนแออัดจำนวนมาก มีอาชีพที่ต้องปรับตัวให้สามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางความเจริญเติบโตของเมืองและเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเมืองสามารถดำรงอยู่ได้

นอกจากนี้ ผู้เขียนนำกรอบการมอง ด้านปรากฏการณ์สังคม ลัทธิพิธีสุพรรณกัลยาและการบูชาเสด็จพ่อ ร.5 ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นกับคนในเมือง แต่ยังคงนับถือศาสนาพุทธที่ไม่สามารถเรียกได้ว่า ความเชื่อดังกล่าวศาสนาใหม่ ความเชื่อและพิธีกรรมซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ได้ทำลายศาสนา หรือบางครั้งอิงแอบอยู่กับศาสนาหลัก ที่เรียกว่าลัทธิพิธี

ทั้งนี้การเกิดขึ้นของลัทธิพิธีบูชาเสด็จพ่อ ร.5ดังกล่าว เกิดจากผู้ที่ย้ายในเมืองอยู่ในธุรกิจที่เสี่ยงกับนโยบายการปฏิบัติของรัฐ แต่ก็ไม่ใหญ่พอจะเข้าไปกำหนดนโยบายหรือมีอิทธิพลต่อแนวทางการปฏิบัติของรัฐ โดยมวลมหาชนหลังไหลเข้าไปถวายบังคมเนืองแน่นทั้งลานในวันอังคาร โดยการถวายบังคมแสนง่าย ไม่ถวายของควา แต่นิยมถวายบริษัตรี เพราะเชื่อว่าโปรด บางคนนำพวงมาลาขนาดใหญ่ ดอกกุหลาบสีชมพู หลายคนนำเพียงดอกไม้ธูปเทียน (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2536:40)

นอกจากนี้ลัทธิพิธีที่ถือว่าเป็นการขายสินค้าในเรื่องความเชื่อ คือ การเกิดขึ้นของลัทธิพิธีสุพรรณกัลยา ซึ่งเกิดขึ้นจากกลุ่มคนชั้นกลางในเมือง ที่ต้องการเสี่ยงโชค ซึ่งอาจจะได้มาทั้งการทำมาค้าขึ้น การบูชารูปของพระสุพรรณกัลยาเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2545:27)

กรอบการมองปรากฏการณ์ดังกล่าวผู้เขียนได้นำมามองผ่านการซื้อขายพวงมาลัยตามสัญญาณไฟจราจร

ทบทวนวรรณกรรม

การขายพวงมาลัยจะจัดอยู่ใน อาชีพหนึ่งของคนจนเมืองที่อาศัยในชุมชนแออัด และ อาศัยช่องว่างของการเจริญเติบโตของเมือง และสามารถหล่อเลี้ยงคนจนเมืองกลุ่มหนึ่งให้สามารถ ดำรงชีวิตในเมืองได้ ซึ่งหากรวบรวมงานศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของคนจนเมือง ตามการจำแนกของงานศึกษาอาชีพของคนจนขององค์การนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา (Foster Parents Plan International) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลเรื่องอาชีพของคนในชุมชนแออัด 2,296 ราย จาก 9 ชุมชน ได้แบ่งอาชีพของคนในชุมชนเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่ใช้แรงงานเพื่อค่าจ้าง เช่น กรรมกรแบกหาม กรรมกรก่อสร้าง ฯลฯ
2. กลุ่มที่ใช้แรงงานเพื่อให้ได้ผลผลิตหรือสินค้ามาขายโดยไม่ต้องลงทุน เช่น เก็บของเก่า เก็บผักขาย ฯลฯ
3. กลุ่มรับของมาขายโดยไม่ต้องลงทุนเอง ได้ส่วนแบ่งจากจำนวนที่ขายได้ ซึ่งสินค้ามีทุกชนิดให้เลือก
4. กลุ่มใช้แรงงานที่มีฝีมือระดับปานกลาง เช่น ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ทำดอกไม้ประดับ
5. กลุ่มใช้แรงงานฝีมือระดับต่ำ เช่น พับถุงกระดาษ ตัดชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ
6. กลุ่มค้าขายที่ลงทุนเอง ได้แก่ ขายอาหาร ขายของผ่นอง ฯลฯ
7. กลุ่มบริการรับจ้างทั่วไป ได้แก่ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง หญิงบริการ ฯลฯ

เมื่อแยกรายละเอียดของวิธีการหารายได้แล้วพบว่าทั้งหมด 107 อาชีพ ซึ่งมีหลาย อาชีพที่คนทั่วไปไม่รู้จัก และไม่คาดคิดว่าจะเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดรายได้ได้ บางอาชีพจำกัดอยู่ เฉพาะในบางชุมชน หรือเริ่มจากชุมชนหนึ่งแล้วกระจายไปสู่ชุมชนอื่น อาชีพเหล่านี้ดูผิวเผินอาจไม่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรง แต่ก็ทำให้คนจนเมืองมีรายได้เลี้ยงครอบครัว โดยไม่ต้องเป็น ภาระแก่สังคม และยังก่อให้เกิดการจ้างงานที่ต่อเนื่องกับกิจกรรมอื่น (องค์การนานาชาติเพื่อร่วม กันพัฒนา 2530:2)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะยอมรับกันว่า อาชีพของคนจนเมือง มีบทบาท ต่อระบบ เศรษฐกิจเมือง แต่ผู้เขียนพบว่า มีเพียงศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของคนจนเมืองในเชิง รายละเอียดจำนวนน้อยเมื่อเทียบการศึกษาวิจัยเรื่องอื่น ๆ และเป็นมุมมองภาพรวมของคนจน เมือง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่างานศึกษาเจาะลึกถึงอาชีพต่าง ๆ ของคนจนเมือง ในรายละเอียดของอาชีพใด อาชีพหนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของอาชีพดังกล่าว กลับมีน้อยมาก โดยผู้เขียน พบว่างานศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับอาชีพของคนจนเมืองที่ลงลึกไปถึงรายละเอียดของอาชีพ ประกอบ

ด้วย งานศึกษาเรื่อง หาบเร่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้มีอาชีพหาบเร่ ทักษะคติต่ออาชีพ และการปฏิบัติงานของรัฐ บทบาท ของหาบเร่แผงลอยในการซื้อขายสินค้าและบริการในเขตกรุงเทพฯ และศึกษานโยบาย แผนงานและปฏิบัติการของรัฐต่อการจัดระเบียบหาบเร่ โดยการสำรวจจำนวนหาบเร่ทั่วกรุงเทพฯ ได้ 8,777 ราย และ สุ่มตัวอย่างศึกษาจำนวน 815 ราย พบว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีรายได้เฉลี่ยประมาณรายละ 106.21 บาท /วัน จากเงินลงทุนวันละ 100-500 บาท /คน. (ประชุม สุวัตถ์ และคณะ 2523:5)

งานศึกษาดังกล่าว มุ่งเน้นประเด็นด้านรายได้ของอาชีพหาบเร่ รายได้ที่เกิดจากการค้าหาบเร่และแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครจึงเป็นเงินถึงปีละประมาณ 1,800 ล้านบาท และพบว่าหาบเร่มีบทบาท ในการช่วยพยุงราคาสินค้าไม่ให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่วยกระจายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว ให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการซื้อสินค้าที่จำเป็น และทำให้ผู้คนยากจนที่มีการศึกษาต่ำ ไม่มีทักษะความชำนาญ ได้มีอาชีพทำรายได้จุนเจือครอบครัว แต่มีข้อเสียในเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ผู้ศึกษาได้เสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อกรุงเทพมหานครว่า ควรเลิกคิดที่จะกวาดล้างหาบเร่และแผงลอยให้หมดไปจากทางเท้า แต่ควรคำนึงถึงวิธีการควบคุมและส่งเสริมให้เกิดระเบียบมากกว่า

นอกจากรวมถึงงานศึกษาเรื่อง Employment in the informal sector in Bangkok โดยผู้ศึกษามีแนวความคิดว่า คนจนในเมืองใหญ่ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และคนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีรายได้และการจ้างงานของตนเองในครอบครัว ซึ่งคนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ แต่ยังไม่มียังไม่มีข้อมูลเพียงพอสำหรับการวางแผนด้านนี้จึงได้ศึกษาเชิงสำรวจ 1,000 ครัวเรือน ในชุมชนแออัดและแฟลต เพื่อที่จะประมาณค่าจำนวนครัวเรือนที่ทำงานในภาคนอกระบบ ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของแรงงานนอกระบบ

และศึกษาปัญหาที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ผลการศึกษาพบว่า คนในชุมชนแออัดและแฟลตมีจำนวนที่เป็นกำลังแรงงานร้อยละ 46.8 เป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะร้อยละ 69.9 มีทักษะร้อยละ 30.8 และร้อยละ 71.8 ของครัวเรือนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพฯ มีสมาชิกอย่างน้อย 1 คน อยู่ในเศรษฐกิจภาคนอกระบบร้อยละ 33 มีชั่วโมงทำงานไม่แน่นอนร้อยละ 32 ของคนกลุ่มนี้มีรายได้ต่ำกว่ารายได้ขั้นต่ำ และร้อยละ 49 เป็นการจ้างงานด้วยตนเอง (Prachoom Suwattee and Suwalee Plampite 1982:12)

งานศึกษา การจ้างงาน ด้วยตัวเองของครัวเรือน จาก Urban Self Employment in Thailand : A Study of Two Districts in Metropolitan Bangkok โดยผาสุก พงษ์ไพจิตร, ประดิษฐ์ ชาสมบัติ และ ARTEP มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อจัดระบบและวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมการจ้างงานด้วยตนเองของครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาบทบาท ของรัฐ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมจ้างงานด้วยตนเองต่อไป โดยการสำรวจอาชีพนอกระบบ 1,007 ราย จากเขตใจกลางกรุงเทพฯ และเขตห้วยขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่เริ่มหนาแน่นมาก ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 235 กิจการ แบ่งตามกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มค้าขายหาบเร่ แผงลอย ร้อยละ 33 กลุ่มผลิตสินค้าในครัวเรือนร้อยละ 35 และกลุ่มอาชีพให้บริการร้อยละ 32 จากการศึกษาพบว่าสถานที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นที่เช่ารวมกับที่อยู่อาศัย ผู้มีอาชีพเหล่านี้ส่วนใหญ่มีเงินลงทุนของตนเอง ลงทุนครั้งแรกในช่วง 1,000-9,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยเกือบ 500 บาท

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ วิถีชีวิตคนใน "ชุมชนชายขอบ"ของสังคมเมือง: กรณีศึกษาคนค้ายขะในชุมชนกองขยะชานเมือง วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขามานุษยวิทยา พ.ศ. 2536 ศึกษาพบว่าภาวะเจริญเติบโตของเมืองมีผลทำให้ขะมีจำนวนปริมาณเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นทรัพยากรของคนกลุ่มหนึ่งในสังคม และความสำคัญของทรัพยากร "ขะ" ถูกนำมาจัดประเภทตามคุณค่าและราคาทางเศรษฐกิจ เช่นของจริง "ของดี"ของเก่า"และของเสีย เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนเมือง กองขยะที่มักถูกมองว่า เป็นชายขอบของสังคมเมือง ซึ่งเป็นภาระหรือปัญหาของเมือง ขณะเดียวกันก็พบว่า ชุมชนกองขยะมีหน้าที่ต่อเมือง ถ้าปราศจากคนกลุ่มนี้แล้ว เมืองย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่นขยะล้นเมือง ไม่มีผู้ทำหน้าที่กำจัดขยะ มลภาวะเป็นพิษ

นอกจากนี้งานศึกษา ลักษณะ อาชีพคนค้ายขะของ มานพ ประทุมทอง ลมหายใจแห่งมหานคร เรื่องราวชีวิตและการต่อสู้ของผู้คนบนกองขยะ ที่นำเสนอถึงอาชีพการค้ายขะกับชาวสลัมอ่อน นุชกว่า 3,000 คน มีชีวิตอยู่กับกองขยะ และมีรายได้จากอาชีพการค้ายขะ มานานกว่า 25 ปี มีรายได้วันละประมาณ 30-100 บาท โดยงานศึกษาดังกล่าวค้นพบวิถีชีวิตของคนค้ายขะที่จัดแบ่ง การค้ายขะออกตามลักษณะประเภทขยะ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ค้ายขะบนหัวกองสด กับผู้ที่ค้ายขะบริเวณกองเล็ก โดยกลุ่มคนจนเมืองกลุ่มนี้ปลูกสร้างเรือนอยู่ตามบริเวณกองขยะ เช่นสลัมกองขยะอ่อน นุช สลัมกองขยะบางแค ลักษณะการประกอบอาชีพค้ายขะของพวกนี้จะเกิดขึ้นหลังจากรถขยะของกรุงเทพมหานคร ทั้ง 24 เขตนำขยะมาทิ้ง ดังนั้นบริเวณที่ทิ้งขยะส่วนนี้จะเป็นแหล่งทำมาหากินของคนจนกลุ่มนี้ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนแก่ เพื่อหาเศษของเก่าไปขาย

และงานศึกษาในลักษณะเดียวกัน ในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานนอกระบบในชุมชนแออัดกับระบบเศรษฐกิจเมืองศึกษาเฉพาะกรณีอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่าในเขตกรุงเทพมหานครของ พรรณทิพย์ เพชรมาก และ กัณณิกา อังศุธรนสมบัติ มุลินธิพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยศึกษาสำรวจจำนวนผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ในเขตกรุงเทพมหานคร ร้านรับซื้อของเก่า ใน 6 เขต พื้นที่กรุงเทพมหานคร ศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและปัญหาความ

ต้องการของผู้ประกอบอาชีพนี้ และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพนี้ กับระบบเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษา พบว่า อาชีพการเก็บและรับซื้อของเก่าที่มีประโยชน์ต่อเมืองคือสามารถสร้างงานให้กับคนจนเมืองที่มีการศึกษาต่ำ ขาดทักษะและเงินทุนให้สามารถทำงานหารายได้ เลี้ยงครอบครัวในทางสุจริตได้ไม่ต่ำกว่า 3,000 ครอบครัว ก่อให้เกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่องในร้านรับซื้อของเก่า และโรงงานแปรรูป ช่วยลดปริมาณและภาวะในการกำจัดขยะของกรุงเทพมหานคร สามารถนำของเก่ามาใช้ประโยชน์ได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีงานที่ศึกษา ในลักษณะอาชีพของคนจนเมือง แต่ส่วนใหญ่เน้นไปที่การศึกษาของใช้ที่จำเป็นกับคนในสังคม เช่น อาชีพ หาวแร่ การเก็บของเก่า และค้ายขยะมากกว่าที่จะศึกษาอาชีพการขายพวงมาลัย ที่ถือเป็นอีกอาชีพหนึ่ง คนขายพวงมาลัยบอกว่า เป็นอาชีพที่ขายของสูงเพราะจะต้องนำไปกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การขายพวงมาลัยผูกพันอยู่กับความคิดความเชื่อของคน และความเป็นชาวพุทธของสังคมไทย

อย่างไรก็ตามคนจนเมืองจำนวนไม่น้อยยึดถือเป็นอาชีพสร้างรายได้ในชีวิตประจำวัน แต่ผู้เขียนกลับพบว่า งานเขียนที่ศึกษาถึงอาชีพการขายพวงมาลัยที่เสนอวิถีชีวิตคนขายพวงมาลัยลงไปถึงรายละเอียดการผลิต กลับมีจำนวนน้อยมีเพียงงาน

อย่างไรก็ตามงานศึกษา ที่ผู้เขียนค้นพบส่วนใหญ่จะเป็นงานศึกษาในเชิงปัญหา การขายพวงมาลัยที่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา ความยากจน ดังเช่นสารนิพนธ์ เรื่อง "คนขายพวงมาลัยชีวิตกลางถนน กรณีศึกษา บริเวณแยกสะพานผ่านพิภพ ถนนราชดำเนินกลางเขตพระนคร กรุงเทพฯ" โดยนางสาวอินทิดา วิทิตสมบุรณ์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร ปี พ.ศ. 2545

โดยการศึกษาดังกล่าวเน้นไปที่วิถีชีวิตของคนขายพวงมาลัยเป็นอาชีพของคนจนเมือง โครงสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติของกลุ่มคนขายพวงมาลัย รูปแบบการรวมกลุ่มบทบาทสมาชิกในครอบครัว โดยพบว่าในฐานะคนจนเมือง คนขายพวงมาลัยถูกมองจากเมืองในทัศนคติที่ไม่ดี มองว่าเป็นปัญหา อันตรายที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ มากกว่าการนำเสนอถึงอาชีพการขายพวงมาลัยในด้านของการดำรงอยู่ของอาชีพการขายพวงมาลัยว่าเกิดจากสาเหตุใด

นอกจากนี้ ประเด็นในการศึกษา การขายพวงมาลัยจะเกี่ยวข้องกับปัญหา เด็กเร่รอน เช่น งานศึกษา วิถีชีวิตคนขายพวงมาลัย ดอกไม้ในเชียงใหม่ โดยสุกัญญา พรโสภากุล (2546) จากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ศึกษากระบวนการนำเด็กเข้าสู่อาชีพขายดอกไม้ ปัจจัยที่สำคัญผลักดัน พร้อมทั้งศึกษาวิถีชีวิต ย่านไนท์บาร์ซาร์และบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ซึ่งการศึกษาดังกล่าวพบว่า เด็กที่มีอาชีพขายดอกไม้ทั้งหมดเป็นชาวเขาเผ่าอาข่า ส่วนหนึ่งมีภูมิลำเนาในประเทศไทย ส่วนหนึ่งของการผลักดันเข้าสู่อาชีพมาจากนโยบายการอนุรักษ์ป่า

สงวนแห่งชาติ ทำให้ต้องลงจากดอยมาหางานทำในพื้นที่ราบ บางส่วนของเด็กชาวเขาที่มาจากพม่า เหตุผลที่เข้าสู่อาชีพมาจากการเมืองในประเทศพม่าเองที่จะต้องอพยพออกจากประเทศ

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า อาชีพการขายดอกไม้ถูกมองว่า เป็นอาชีพสำหรับเด็กและผู้หญิงเนื่องจากในกลุ่มชาวเขาด้วยกันมีทัศนคติว่าอาชีพขายดอกไม้เป็นอาชีพที่ต่ำต้อย ไร้เกียรติและชาวอาข่า นับได้ว่าเป็นชนชั้นต่ำที่สุดในชาติพันธุ์ทั้งหมดจึงเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับเด็กและผู้หญิงที่ไม่มีโอกาสที่จะเลี้ยงตัวเองมากกว่าอาชีพอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามงานศึกษาได้เสนอภาพ ปัญหาของเด็กชายพวงมาลัยว่า เด็กไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้เพราะระยะเวลาในการทำงานเป็นเวลากลางคืนทำให้ไม่สามารถเรียนได้ในช่วงกลางวันเนื่องจากเหน็ดเหนื่อย ขาดสมาธิในการเรียน

นอกจากนี้ในส่วนเด็กชายพวงมาลัยที่เป็นพม่าก็ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิให้ได้รับการศึกษาในระบบ รวมถึงปัญหาสุขภาพของเด็ก ส่วนปัญหาการคุ้มครองตามสิทธิของเด็ก มีความเสี่ยงที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดจากบุคคลต่าง ๆ ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิจากหน่วยงานที่ดูแลโดยตรงเช่น กรมประชาสงเคราะห์

ทั้งนี้งานศึกษาดังกล่าวพบว่า เด็กชายพวงมาลัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1 เด็กที่อาศัยในครอบครัว มีอาชีพขายพวงมาลัย 2 เด็กที่อาศัยในชนบท รวมทั้งเด็กที่มีฐานะยากจนถูกนายจ้างซื้อตัวมาจากชนบทนอกจากนี้ ยังพบว่าการขายพวงมาลัยจึงไม่ใช่การทำพวงมาลัยให้สวยงามให้ความเป็นเด็ก เป็นทุนในการดำเนินอาชีพ ทำให้แม้ว่าสิ่งที่เด็กขาย คือดอกไม้ แต่ดอกไม้แทบไม่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน (เบญจา จิรภัทรพิมล, วารุณี ภูริสินสิทธิ์ และ กอบกุล رایชนะนคร 2531)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังพบบางงานศึกษา ลักษณะเดียวกัน คือ การศึกษากรณีเด็กเข็ดกระจก และชายพวงมาลัย บริเวณสี่แยกท่าวังตลอดจนไปจนถึงหน้าศูนย์การค้าสหไทยลัคกี้ และพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งอยู่ในพื้นที่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

งานศึกษาดังกล่าวพบว่า เด็กชายพวงมาลัย ในอดีตเป็นเด็กแร่ร้อนจากท้องถิ่นอื่น แล้วมาอาศัยอยู่ร่วมกับเด็กในชุมชนหน้าสถานีรถไฟ แต่ในปัจจุบันมีเด็กท้องถิ่นอื่นลดลง เด็กหลายคนเป็นเด็กกำพร้าด้วยพ่อ/แม่เสียชีวิต เด็กเหล่านี้มองตนเองเป็น 2 มิติในเวลาเดียวกัน มิติที่หนึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญต่อครอบครัว คือเป็นผู้ที่มีรายได้หาเลี้ยงครอบครัว รู้สึกภูมิใจอยู่ลึก ๆ มิติที่สอง มองว่าตนเองเป็นเด็กซึ่งสังคมไม่ได้ให้การต้อนรับ เมื่อออกไปเข็ดกระจกและนำพวงมาลัยไปขาย บางครั้งดูเป็นการสร้างควมวุ่นวายต่อสังคม ด้วยการขับไล่จากตำรวจ

งานศึกษาดังกล่าวยังพบว่า เด็กชายพวงมาลัย ช่วงที่หนักที่สุดคือช่วงที่ไม่มีดอกไม้จะต้องเปลี่ยนอาชีพไปเป็นขอทานตามที่ต่าง ๆ โดยปริยายในมิติอย่างหลังทำให้สภาพจิตของเด็กแย

ลง ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม แสดงออกในทางที่ผิดเสพสารเสพติด ลักขโมย ฯลฯ

สภาพชีวิตสืบเนื่องจากเด็กกลุ่มดังกล่าวเติบโตในชุมชนแออัดสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้หลังเก่าทรุดโทรมยกเสาดสูงเพราะอยู่ติดกับคลองทุ่งปรังซึ่งจะมีปัญหาน้ำท่วมอย่างหนักในช่วงฤดูฝนซึ่งจะต้องย้ายมาอยู่ด้านหน้าชุมชนซึ่งในแต่ละปีจะต้องย้ายหลายครั้งทีเดียว สภาพครอบครัวหย่าร้าง กำพรว้า พ่อแม่พิการ ยากจน

อย่างไรก็ตามงานศึกษาดังกล่าว ได้ระบุ ปัญหาของเด็กชายพวงมาลัยดังกล่าวว่า ไม่มีการต่อรองอำนาจต่าง ๆ ทั้งในครอบครัวและในสังคมก็ดี เด็กมักจะได้รับ การเอาเปรียบการแสวงหาผลประโยชน์และการถูกข่มเหงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่เคยได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทั้งทางจากครอบครัว และเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการได้รับค่าตอบแทนจากการขายพวงมาลัยที่ไม่เป็นธรรม จากพ่อแม่

ผู้เขียนพบว่า งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขายพวงมาลัยส่วนใหญ่จะศึกษาในเรื่องของปัญหาของการขายพวงมาลัยมากกว่าที่จะศึกษาถึงการขายพวงมาลัยในฐานะอาชีพของคนจนเมืองที่สามารถดำรงอยู่ได้ แต่ขาดงานศึกษา ที่บอกถึงรายละเอียดของการขายพวงมาลัย พัฒนาการขายพวงมาลัย ที่เข้ามาในกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นผู้เขียนจึงสนใจการศึกษา อาชีพการขายพวงมาลัยทั้งในเรื่องของพัฒนาการขายพวงมาลัย กระบวนการผลิต กลยุทธ์การขายพวงมาลัย ตามสัญญาไฟจราจร รวมถึงปัจจัยจากกลุ่มผู้ซื้อพวงมาลัย ที่มีผลให้กลุ่มคนขายพวงมาลัยตามสัญญาไฟจราจร สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ภายใได้ การเติบโตของเมือง ว่าเกิดจากสาเหตุใดทั้งนี้ สิ่งที่คุณเขียนตระหนักถึงคือ การสร้างความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนขายพวงมาลัย และการเข้าถึงกระบวนการผลิตและการขายพวงมาลัย ด้วยเช่นกัน